

Paragraaf B weerstandsvermogen en risicobeheersing

Waar gaat de paragraaf over?

Waalre is een zelfbewuste, zelfstandige gemeente. Op dit moment staan we echter onder grote financiële druk. Dat beïnvloedt onze financiële positie. In deze paragraaf wordt inzicht verschaft in de financiële positie van Waalre door in te gaan op twee onderdelen:

- Risicomanagement en Weerstandsvermogen;
- Financiële kengetallen.

Het onderdeel risicomanagement en weerstandsvermogen gaat in op ontwikkelingen binnen en buiten de organisatie die van invloed kunnen zijn op de financiële huishouding, maar nog niet financieel zijn vertaald. Hiervoor wordt ingegaan op de financiële omvang van de aanwezige risico's, de mogelijkheden om deze financieel af te dekken (beschikbare weerstandscapaciteit) en de relatie daartussen: het weerstandsvermogen (uitgedrukt in een ratio).

In het onderdeel financiële kengetallen wordt ingegaan op de financiële positie van de gemeente Waalre op basis van de uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplichte kengetallen.

Risicomanagement en weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van Waalre is het vermogen waarover Waalre beschikt om niet-structurele financiële risico's op te vangen, zonder dat de uitvoering van de gemeentelijke taken en/of beleid in gevaar komt. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio (beschikbare weerstandscapaciteit/benodigde weerstandscapaciteit). Voor de objectivering van de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit bestaan geen wettelijke normen. Om de ratio te duiden maken we gebruik van de onderstaande waarderingstabel van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) en de Universiteit van Twente:

Allereerst wordt de conclusie over Waalres weerstandsvermogen weergegeven. Vervolgens wordt toegelicht hoe deze tot stand is gekomen door in te gaan op het benodigde weerstandsvermogen, de inventarisatie en de beoordeling van de risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Waardering	Ratio	Betekenis
A	> 2	Uitstekend
B	1,4 - 2	Ruim voldoende
C	1 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Conclusie

De ratio voor het weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit in 2027 is voor Waalre 7,25 (€ 18.288.283 / €2.616.800).

In 2026 was het beschikbare weerstandsvermogen (op begrotingsbasis) van Waalre 6,44. In 2027 is deze gestegen naar 6,99. De verhoging wordt met name veroorzaakt door het herzien van de geïnventariseerde risico's waardoor het risico bedrag stijgt naar € 2.616.800. Daarnaast is het jaarrekeningresultaat 2025 toegevoegd aan de reserves. De ratio voor 2027 geeft aan dat de gemeente voor wat betreft het weerstandsvermogen financieel gezond is.

De stille reserves (ad. € 4.952.000) en de fictieve belastingcapaciteit (ad. € 1.500.000) lijken in Waalre niet direct invorderbaar. Als deze buiten beschouwing worden gelaten is het aanwezige weerstandsvermogen nog steeds voldoende met een omvang van € 11,8 miljoen. De ratio laat een stijging zien van 3,58 in de begroting 2026 naar 4,52 in de begroting 2027.

Dit betekent dat ons weerstandsvermogen ruim financieel gezond is te noemen. Met ons weerstandsvermogen kunnen we (met een zekerheid van 90%) alle geïnventariseerde risico's opvangen.

In de nota reserves en voorzieningen 2023 die op 24 oktober 2023 is vastgesteld in uw raad, is de ondergrens van het bufferdeel van de algemene reserve bepaald op € 5.000.000 ("ijzeren voorraad"). Met de kaderbrief 2027 is dit bedrag verhoogd naar € 5.250.000.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend door de optelling van de verwachte financiële omvang van mogelijke risico's die nog niet op een andere wijze zijn afgedekt door bijvoorbeeld het afsluiten van een verzekering of het opnemen van een voorziening in de begroting. Bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit gaan we ervan uit dat niet alle risico's, maar hooguit 90% van alle risico's, zich tegelijk in één jaar zullen voordoen. Oftewel, 90% van de totale financiële omvang van alle geïdentificeerde risico's (die niet zijn afgedekt) in dat jaar, dient afgedekt te kunnen worden met onze weerstandscapaciteit.

Inventarisatie en beoordeling van de risico's

Voor het inzicht in de benodigde weerstandscapaciteit zijn de risico's van de gemeente Waalre geïnventariseerd, de financiële omvang van deze risico's bepaald, evenals de mate waarin deze risico's al zijn afgedekt door voorzieningen, afgesloten verzekeringen of dekking vanuit de begroting.

Voor de berekening van de financiële omvang van de risico's hebben wij de kans dat een bepaalde gebeurtenis zich zal voordoen, vermenigvuldigd met de maximale financiële impact (die niet is afgedekt) wanneer de gebeurtenis zich daadwerkelijk voordoet.

Ten slotte hebben wij de risico's beoordeeld door ze, een kleur te geven op basis van de kans dat een gebeurtenis zich voordoet en de hoogte van het financiële gevolg van het optreden van de gebeurtenis. Zie Figuur 1. kleurenschema risicobeoordeling. Deze methodiek maakt het mogelijk de risico's onderling te rangschikken naar grootte van het risico.

Gevolg (x € 1.000)	Ze er kleine kans 10%	Kleine kans 25%	Gemiddelde kans 50%	Grote kans 75%	Ze er grote kans 90%
≥ € 1.000					
€ 500 - € 1.000					
€ 250 - € 500					
€ 100 < € 250					
€ 50 < € 100					
< € 50					

Hierna treft u de uitgebreide risico-inventarisatie en –beoordeling aan

Thema	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
0 Bestuur en ondersteuning	<i>Schadeclaims</i>	Verwachte jaarlijkse schadeclaims die niet specifiek zijn gekoppeld aan dossiers. De gemeente kan schadeclaims ontvangen als gevolg van activiteiten die zij verricht, welke niet (volledig) onder de verzekering voor aansprakelijkheidsstelling vallen.	25 %	10.000	2.500		Het aantal claims richting Waalre is beperkt. Genoemd bedrag is het maximum bedrag voor lopende schadeclaims.
0 Bestuur en ondersteuning	<i>Informatie veiligheid / Cybercriminaliteit</i>	Door digitalisering en cyberdreigingen bestaat het risico dat informatie of systemen van de gemeente Waalre niet goed werken, veranderen of door onbevoegden worden bekeken. Dit kan de dienstverlening verstoren en leiden tot financiële schade, imagoschade of juridische problemen. De gemeente beperkt deze risico's met passende beveiligingsmaatregelen en door risico's en dreigingen actief te volgen. Voor risico's rond persoonsgegevens wordt verwezen naar de paragraaf Privacy.	30 %	1.000.000	300.000		We beperken informatiebeveiligingsrisico's door het toepassen van maatregelen conform de BIO2, het uitvoeren van periodieke risicoanalyses en beveiligingscontroles, continue monitoring van dreigingen en kwetsbaarheden. We bevorderen het beveiligingsbewustzijn bij medewerkers en versterken de continuïteit van de dienstverlening door middel van businesscontinuïteitsmanagement.
0 Bestuur en ondersteuning	<i>Privacy</i>	Het verwerken van persoonsgegevens is integraal verbonden aan nagenoeg alle wettelijke taken, binnen de domeinen en bedrijfsvoering, die de gemeente Waalre heeft. Het is een continue-proces om te zorgdragen voor een zorgvuldige verwerking	1%	5.000.000	50.000		Het hebben van protocollen en procedures voor de uitvoering van de verplichtingen in het kader van de AVG. Het geven van adviezen over privacyvraagstukken. Blijven inzetten op bewustwording en controle van processen. De aanstelling van een

Thema	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
		om alle burgers en medewerkers te beschermen tegen schade en het risico daarop te beheersen. De Autoriteit Persoonsgegevens kan boetes of andere sancties opleggen wanneer de AVG niet voldoende wordt nageleefd. Door de juiste beheersmaatregelen te nemen achten we de kans hierop klein, echter is de impact van een inbreuk wel aanzienlijk door eventuele herstel- en nevenschade.					functionaris Gegevensbescherming.
0 Bestuur en ondersteuning	<i>Krapte op de arbeidsmarkt / op peil houden personele bezetting</i>	Krapte op de arbeidsmarkt kan leiden tot onvoldoende instroom van gekwalificeerd personeel, waardoor vacatures langer openstaan, de werkdruk toeneemt, de continuïteit van de dienstverlening onder druk komt te staan en organisatiedoelstellingen mogelijk niet worden behaald. Daardoor is het risico op hoge recruitment- en inhuurkosten aanwezig.	75 %	250.000	187.500		We stellen een verzuimbeleid en een strategisch personeelsbeleid vast om zo het onderhavige risico zo veel als mogelijk te mitigeren. Ook zoeken we daar waar mogelijk de samenwerking binnen de regio op.
0 Bestuur en ondersteuning	<i>tussentijdse verkiezing</i>	Uit ervaring van afgelopen jaren weten we dat er een kans bestaat op extra tussentijdse verkiezingen.	50 %	85.000	42.500		Burgerzaken heeft ervaring met extra tussentijdse verkiezingen. Leveranciers staan stand by om samen met ons te organiseren. Het netwerk voor extra capaciteit is bekend.
0 Bestuur en ondersteuning	<i>paspoortenpiek</i>	Tot en met 2028 geven we een hoog aantal reisdocumenten uit. We lopen risico dat de huidige capaciteit bij Burgerzaken onvoldoende is om deze piek om te vangen, waardoor tijdelijke uitbreiding van de capaciteit noodzakelijk is.	25 %	20.000	5.000		Actieve monitoring en proactieve communicatie richting inwoners over de verloopdatum van het reisdocument en de te verwachte drukte in bepaalde periodes. De reisdocumentenpiek vraagt om het stellen van de juiste prioriteiten binnen Burgerzaken.
0 Bestuur en ondersteuning	<i>Algemene uitkering gemeentefonds</i>	Via circulaire wordt de gemeente 2 maal per jaar geconfronteerd met aanpassingen vanuit het gemeentefonds. De rijksoverheid is verantwoordelijk voor een nieuw verdeelstelsel. Op	25 %	270.000	67.500		In de begroting 2027-2030 is rekening gehouden dat we vanaf 2029 aanvullend gekort gaan worden op onze algemene uitkering. De korting is voor 2027 en 2028 bevroren Deze aanvullende korting loopt op van € 15,00 per

Thema	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
		basis van de laatste berekeningen is het verdeel­effect voor gemeente Waalre € 86,- per inwoner nadelig. Dit nadeel is deels al verwerkt, deels uitgesteld naar 1-1-2029. Hier nemen we het risico op dat de herverdeling toch eerder wordt doorgezet.					inwoner naar uiteindelijk structureel € 48,50 per inwoner vanaf 2032. Daarmee is de volledige korting van € 86,00 per inwoner verwerkt. Dit risico betreft in dit geval 2028. Er is ook nog een minimale kans dat de herijking helemaal niet doorgezet wordt.
0 Bestuur en ondersteuning	Renterisico	Vanwege extra investeringen en herfinanciering op termijn is het risico dat we meer rentekosten krijgen op onze langlopende leningen. Mede door de stijgingen van de rentepercentages. Op dit moment lossen we nog niet af.	75 %	500.000	375.000		Zie de paragraaf financiering voor een uitgebreide toelichting.
0 Bestuur en ondersteuning	APPA pensioenen	Vanaf 1 januari 2028 worden de pensioenen van de politieke ambtsdragers ondergebracht in het nieuwe pensioenstelsel. Aanleiding hiervoor is de aangenomen Wet toekomst pensioenen (Wtp). Waalre heeft voor de overgang rekening gehouden met de dek­kingsgraad van 123% per 1-1-2026. Het risico bestaat dat meer of minder van de gereserveerde waarde overgedragen moet worden. Op dit moment is 128,7% (dek­kingsgraad per juli 2026) wat wordt afgedekt in de voorziening personele verplichtingen met de 2e turap 2026. Het risico is klein voor Waalre dat de werkelijke dek­kingsgraad op 1-1-2028 hoger zal zijn.	10 %	100.000	10.000		De voorziening is gebaseerd op een dek­kingsgraad van 123% en wordt binnenkort bijgesteld. Het risico op een hogere dek­kingsgraad lijkt niet heel hoog. Gerekend met een fictief risicobedrag van € 100.000.
0 Bestuur en ondersteuning	Ziektewet	De gemeente is verplicht een ziekte­wetuitkering uit te betalen wanneer een medewerker met een tijdelijk dienstverband ziek uit dienst gaat of wanneer een medewerker uit dienst treedt en binnen 28 dagen na het einde van het dienstverband ziek	25 %	25.000	6.250		Verzekeren is een optie, maar bewust is gekozen om dit risico zelf te dragen.

Thema	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
		wordt. De afgelopen jaren hebben we hiervoor een verzekering afgesloten. De premie hiervoor bedraagt ongeveer € 35.000 per jaar. De afgelopen jaren is een dergelijke situatie zeer sporadisch voorgekomen. Besloten is de verzekering niet te verlengen en zelf het risico te dragen.					
1 Openbare orde en veiligheid	VRBZO	Waalre neemt deel aan de Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost.	25 %	74.690	18.673		Risico van Waalre is opgenomen o.b.v. begroting 2027 VBRZO. Benodigde weerstandscapaciteit is € 4,5 miljoen. De benodigde weerstandscapaciteit is hoger dan het verwachte beschikbare weerstandsvermogen van € 0,65 miljoen in 2027. Waalre neemt voor 1,94% deel in deze GR.
5. Sport, cultuur en recreatie	groenuitval door klimaatverandering	Vanwege de klimaatveranderingen is niet alle groen meer klimaatrobust waardoor het risico op vroegtijdige uitval toeneemt en vervangen moet worden voor klimaatrobust groen.	15 %	300.000	45.000		Vanaf 2028 willen we het vervangingsplan groen hierop aanpassen. Het openbaar groen klimaatrobust inrichten. Bij nieuwe plannen houden we hier rekening mee.
6 Sociaal domein	Jeugdzorg / Wmo	De budgetten voor Jeugd en Wmo zijn open-einderegelingen, waardoor sprake is van een financieel risico op begrotingsoverschrijdingen door duurdere zorgtrajecten, een hogere vraag naar ondersteuning of kostbare woningaanpassingen.	25 %	500.000	125.000		Monitoring van kosten en verwachtingen d.m.v. monitor Sociaal Domein. Structurele wijzigingen nemen we rechtstreeks op in de begroting. De reserve sociaal domein zorgt voor opvang incidentele uitschieters.
6 Sociaal domein	Jeugdzorg	Continuïteit jeughulpaanbieder borgen om faillissement te voorkomen. Faillissement van deze zorgaanbieder zou leiden tot onmiddellijke discontinuïteit op (het aanbod van) cruciale zorgfuncties op het vlak van opvoeden en opgroeien (pleegzorg, coördinatie crisis en verblijf met dag- en nachtbehandeling).	25 %	21.000	5.250		Tot nu toe heeft de zorgverlener geen gebruik gemaakt van de bevoorschotting. Wel is de organisatie nog steeds financieel kwetsbaar, waardoor de bevoorschotting, op vraag van de zorgaanbieder nogmaals met een jaar verlengd is tot 31-12-2027. Het risico dat er gebruik gemaakt zal worden van de bevoorschotting is laag, omdat er in de eerdere periode geen gebruik gemaakt is van deze bevoorschotting.

Thema	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
6 Sociaal domein	<i>Decentralisatie beschermd wonen</i>	De decentralisatie van Beschermd Wonen kent op dit moment nog veel onzekerheden ten aanzien van de toekomstige verantwoordelijkheden, het cliëntenvolume en de financiële middelen. Hierdoor bestaat een risico op hogere lasten dan waar in de begroting rekening mee is gehouden.			PM		Door deelname aan het structureel regionaal ambtelijk en bestuurlijk BW/MO overleg worden de ontwikkelingen, risico's en financiële gevolgen van de decentralisatie van BW actief gevolgd.
6 Sociaal domein	<i>DVO Geldrop-Mierlo plustaken (voorheen Plus Team)</i>	Op 1 januari 2027 treedt de nieuwe dienstverleningsovereenkomst (DVO) met de gemeente Geldrop-Mierlo in werking voor de uitvoering van taken in het kader van de Jeugdwet en WMO. Taken gericht op de ondersteuning van kwetsbare gezinnen met complexe problematiek. In de DVO is voor een aantal kostenposten, met name inhuur, een systematiek van nacalculatie opgenomen. Hierdoor bestaat het risico dat de uiteindelijke kosten hoger uitvallen dan vooraf begroot, bijvoorbeeld wanneer extra capaciteit moet worden ingezet als gevolg van een toenemende vraag naar dienstverlening of personele knelpunten.	25 %	80.000	20.000		In het jaarplan dat jaarlijks wordt vastgesteld door de gemeentesecretarissen is afgesproken hoe de kosten worden beheerst.
6 Sociaal domein	<i>Ergon</i>	Waalre neemt deel aan de Gemeenschappelijke regeling WRE (Ergon)	5%	114.000	5.700		Risico voor Waalre is opgenomen o.b.v. ontwerpbegroting 2027. Het weerstandsvermogen is 6,6 miljoen. Het minimaal benodigd weerstandsvermogen is 10,4 miljoen. Er is 3,8 miljoen meer weerstandsvermogen nodig. Waalre neemt voor 3% deel in deze GR.
6 Sociaal domein	<i>DVO Veldhoven</i>	Per 1 januari 2026 is de nieuwe dienstverleningsovereenkomst (DVO) met de gemeente Veldhoven in werking getreden voor de uitvoering van taken op het gebied van Werk, Inkomen, Leerplicht en Schulddienstverlening. In de DVO is voor een aantal kostenposten, met name inhuur, een	75 %	125.000	93.750		De bestaande DVO is geactualiseerd en gecompleteerd met een Service Level Agreement (SLA). In de SLA zijn werkafspraken vastgelegd over hoe deze kosten worden beheerst.

Thema	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
		systematiek van nacalculatie opgenomen. Hierdoor bestaat het risico dat de uiteindelijke kosten hoger uitvallen dan vooraf begroot, bijvoorbeeld wanneer extra capaciteit moet worden ingezet als gevolg van een toenemende vraag naar dienstverlening, personele knelpunten of complexe casuïstiek.					
7 Volksgezondheid en milieu	<i>Illegale stort</i>	Waalre kan geconfronteerd worden met illegale stort van (chemisch) afval. Bij bodemvervuiling kunnen kosten hoog oplopen en veroorzaker is zelden te achterhalen.	75 %	100.000	75.000		Het risico is afhankelijk van de gebeurtenis en niet vooraf in te schatten. Er is wel een provinciale regeling betreffende dumping van drugsafval waarbij een gedeelte van de kosten voor het opruimen gedekt zijn.
7 Volksgezondheid en milieu	<i>Bodemsanering</i>	Risico's m.b.t. bodemverontreiniging.	10 %	500.000	50.000		Als grondeigenaar kan Waalre aansprakelijk gesteld worden voor (nieuwe) bodemverontreinigingen. Inschatting lastig, want afhankelijk van eigendomssituatie en mate van bodemverontreiniging.
7 Volksgezondheid en milieu	<i>GGD</i>	Waalre neemt deel aan de Gemeenschappelijke regeling GGD Brabant-Zuidoost.	5%	15.400	770		Risico voor Waalre is opgenomen o.b.v. begroting 2027 van de GGD. Het weerstandsvermogen is 4,3 miljoen. Het benodigde weerstandsvermogen is 5 miljoen. Er is 0,7 miljoen meer weerstandsvermogen nodig. Waalre neemt voor ca.2,2% deel in deze GR.
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	<i>Netcongestie</i>	Per 1 juli 2026 betekent het aanvragen van netcapaciteit voor woningbouw niet automatisch meer dat woningen daadwerkelijk aangesloten kunnen worden. Dit vanwege de schaarste op het elektriciteitsnet. Dit betekent dat vanwege de onzekerheid of nieuwe woningen aangesloten kunnen worden, woningbouwprojecten kunnen vertragen of helemaal niet door kunnen gaan.	25 %	500.000	125.000		Er zijn beleidsregels vastgesteld voor eerder aanvragen van netcapaciteit voor woningbouw en er kan prioriteit worden aangevraagd om beschikbare capaciteit te claimen. Dit is een overgangsregeling om concrete bouwplannen voorrang te kunnen geven bij het toekennen van capaciteit.
8 Volkshuisvesting	<i>Realisatiestimulans</i>	Gemeenten ontvangen vanaf 2026 een	10 %	994.000	99.400		In de begroting is rekening gehouden met

Thema	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
ting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		bijdrage van €7.000 per gestarte nieuwbouwwoning in het betreffende jaar. Het betreft betaalbare woningen conform de voorwaarden van de regeling. Door mogelijke vertraging in de aantallen te starten bouw kan de opbrengst lager uitvallen.					het mogelijk niet volledig halen van de aantallen daarom is er 75% opgenomen in 2028 van de verwachte opbrengsten en 50% van de verwachte opbrengsten in 2029. Voor 2027 is de opbrengst 100% meegenomen omdat we er vanuit gaan dat de volledige geraamde aantallen worden gerealiseerd. Inmiddels zijn er concrete afspraken met ontwikkelaars.
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	<i>bouw school</i>	Door vertraging van de start van de nieuwbouw van de school in het project waalre Noord fase 3 is de kans dat er een jaar langer gebruik wordt gemaakt van noodlokalen wat extra huurlasten met zich meebrengt.	25 %	210.000	52.500		Risico's betreffende grotere projecten en bouwgrondexploitatie in het algemeen worden planmatig geactualiseerd en beheerst. Zie verder paragraaf G.
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	<i>Bouwgrond-exploitatie</i>	Terugverdienen geïnvesteerde boekwaarde per 31-12-2027 is onzeker. Vanaf 2019 wordt de IFLO-methode gebruikt voor het bepalen van het benodigd weerstandsvermogen. Deze methode betekent dat 10% van de boekwaarde + 10% van de nog te maken kosten aangehouden worden als weerstandsvermogen.	10 %	4.442.113	444.211		Risico's betreffende grotere projecten en bouwgrondexploitatie in het algemeen worden planmatig geactualiseerd en beheerst. Zie verder paragraaf G.
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	<i>Gewaarborgde geldleningen</i>	De gemeente staat garant voor geldleningen van woningcorporaties, zorgcentra en enkele plaatselijke verenigingen.	1%	19.105.500	191.055		Er wordt terughoudend omgegaan met garanties. De stand van de gewaarborgde geldleningen is per 31-12-2025 €38.176.000. De gemeente staat voor 50% garant, oftewel maximaal € 19.105.500. Het bedrag waarvoor de gemeente maximaal aangesproken kan worden is dus € 19.105.500. De afgelopen 5 jaar is er geen aanspraak gedaan op deze voorziening.
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	<i>Stikstofbesluit (Programma Aanpak Stikstof)</i>	Bouwprojecten kunnen vertraging oplopen of duurder uitvallen doordat we maatregelen moeten nemen om aan eisen te voldoen. Ook op onze exploitatiebegroting kan dit invloed hebben doordat er bijvoorbeeld tijdelijk minder bouwleges worden	10 %	100.000	10.000		Risico's betreffende grotere projecten en bouwgrondexploitatie in het algemeen worden planmatig geactualiseerd en beheerst. Zie verder paragraaf G.

Thema	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
		ontvangen doordat er minder vergunningen worden verstrekt.					
algemeen	<i>Oplopende inflatie door geopolitieke spanningen</i>	Als gevolg van geopolitieke spanningen is het risico op inflatie groter, vooral via stijgende energie-prijzen. Dit werkt uiteindelijk door in hogere transportkosten- en productiekosten.	50 %	1.000.000	500.000		De impact is een geschat bedrag van €1.000.000. Dit is niet gebaseerd op berekeningen, maar vooral om een extra bedrag in de reserves aan te houden voor extra inflatie die we mogelijk niet gecompenseerd krijgen van het Rijk.
				Subtotaal	2.907.559		

Totaal 90%

**90% totaal = benodigde
2.616.800 weerstandscapaciteit**

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit omvat de middelen en mogelijkheden van de gemeente om financiële tegenvallers als gevolg van risico's op te vangen, waarvoor geen andere dekking aanwezig is en zonder het bestaande beleid aan te hoeven passen. We berekenen de beschikbare weerstandscapaciteit als de som van alle elementen uit de gemeentelijke financiën die we daadwerkelijk kunnen inzetten om niet-begrote kosten te dekken. Onderstaande tabel geeft inzicht in de opbouw van Waalres beschikbare weerstandscapaciteit.

Berekening ratio weerstandscapaciteit per 31-12

Excel-tabel

Onderdeel	2026		2027	
	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel
fictieve belastingcapaciteit	-	1.500.000	-	1.500.000
post onvoorzien (regulier)	115.000	100.000	115.000	100.000
Totaal exploitatie	115.000	1.600.000	115.000	1.600.000
algemene buffer reserve	5.000.000	-	5.000.000	-
algemene reserve sociaal domein	545.867	-	805.867	-
algemene reserve vrij besteedbaar	2.808.789	-	5.815.049	-
stille reserves	4.952.367	-	4.952.367	-
Totaal vermogen	12.807.023	-	16.573.283	-
Totale weerstandscapaciteit	12.922.023	1.600.000	16.688.283	1.600.000
Incidenteel en structureel samen		14.522.023		18.288.283

Berekening ratio weerstandsvermogen

Zoals reeds vermeld onder de conclusie, komt de ratio voor het weerstandsvermogen van de gemeente Waalre voor 2026 en 2027 dus uit op:

Berekening	2027	2026
Beschikbare weerstandscapaciteit ÷ Benodigde weerstandscapaciteit	6,99	6,44
Beschikbare weerstandscapaciteit, excl. stille reserves + fictieve belastingcapaciteit ÷ Benodigde weerstandscapaciteit	4,52	3,58

Toelichting stelposten

- Eigen bijdrage ouders voor jeugdhulp

In de begroting is vanaf 2028 een structurele stelpost van €142.000 opgenomen voor de verwachte opbrengsten uit een mogelijke eigen bijdrage van ouders voor jeugdhulp. De invoering en vormgeving van een dergelijke bijdrage zijn afhankelijk van landelijke besluitvorming. Zolang hierover nog geen definitieve duidelijkheid bestaat, is de geraamde opbrengst als stelpost. Per saldo is deze stelpost neutraal verwerkt, de gemeente wordt voor een bedrag van €142.000 per jaar gekort op de uitkering uit het gemeentefonds.

- Eigen bijdrage WMO

Voor de WMO is vanaf 2028 een structurele stelpost opgenomen van €165.000 voor de verwachte opbrengsten uit eigen bijdragen van inwoners. De hoogte en vormgeving van de eigen bijdrage zijn afhankelijk van de geldende landelijke regelgeving. De stelpost geeft daarmee een geraamde financiële opbrengst weer en er is geen zekerheid over de daadwerkelijk te realiseren inkomsten. Per saldo is deze stelpost neutraal verwerkt, de gemeente wordt voor een bedrag van €165.000 per jaar gekort op de uitkering uit het gemeentefonds.

- Sturing op trajectduur jeugdhulp

Voor jeugd is vanaf 2028 een structurele stelpost van €37.000 opgenomen die samenhangt met het versterken van de sturing op de inzet en duur van jeugdhulptrajecten. Door beter inzicht in de trajecten, tijdige bijsturing en het bewaken van de afgesproken inzet wordt beoogd de kostenontwikkeling beter beheersbaar te maken. De stelpost vertegenwoordigt een financieel geraamd effect van deze sturingsmaatregelen. De daadwerkelijke realisatie is afhankelijk van de ontwikkeling van de hulpvraag, de ingezette maatregelen en de uitvoering daarvan. Per saldo is deze stelpost neutraal verwerkt, de gemeente wordt voor een bedrag van €37.000 per jaar gekort op de uitkering uit het gemeentefonds.

Financiële kengetallen (horizontale verantwoording)

De financiële kengetallen geven inzicht in de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente Waalre. Door de kengetallen is het makkelijker om Waalre te vergelijken met andere gemeenten. Het biedt ook de mogelijkheid om normen te stellen, net als bij de beoordeling van het weerstandsvermogen gebeurt. De verwachting is dat in de komende jaren normen ontwikkeld worden en er wellicht ook een landelijke normering komt. Vooralsnog hebben de kengetallen voornamelijk een signaleringswaarde. Het oordeel baseren we op de huidige geadviseerde normen van de VNG conform de volgende tabel.

Nummer Kengetal		Voldoende	Matig	Onvoldoende
1(a+b)	Netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)	< 90 %	90 – 130 %	> 130 %
2	De solvabiliteitsratio	> 50 %	20 – 50 %	< 20 %
3	Kengetal grondexploitatie	< 20 %	20 – 35 %	> 35 %
4	Structurele exploitatieruimte	> 0,6 %	0 < 0,6 %	< 0 %
5	Belastingcapaciteit	< 95 %	95 – 105 %	> 105 %

Totaaloverzicht van de kengetallen voor de gemeente Waalre

In onderstaande tabel worden de kengetallen voor Waalre gepresenteerd. Het oordeel wordt op basis van bovenstaande tabel weergegeven.

Nummer	Kengetal weerstandsvermogen	Begroting 2026	Begroting 2027	Oordeel 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
1a	Netto schuldquote	78,5%	63,5%	Voldoende	68,2%	97,4%	120,8%
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	76,6%	62,5%	Voldoende	67,3%	96,7%	120,2%
2	Solvabiliteitsratio	13,8%	20,3%	Matig	20,1%	18,7%	17,7%
3	Kengetal grondexploitatie	12,1%	14,5%	Voldoende	14,7%	14,7%	14,8%
4	Structurele exploitatieruimte	0,16%	1,77%	Voldoende	0,86%	0,93%	0,85%
5	Belastingcapaciteit	111,1%	111,1%	Onvoldoende	113,6%	116,3%	118,8%

Toelichting op de kengetallen

1a en 1b. Netto schuldquote (ook gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)

De netto-schuldquote vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) gecorrigeerd met de leningen die de gemeente heeft uitstaan (deze middelen vloeien immers op termijn terug) met de totale baten van de rekening. Hiermee geeft deze indicator inzicht in de mate waarin de begroting 'vastligt' door rente en aflossing. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote.

In 2027 verwachten we geen vaste geldleningen aan te moeten trekken. We volgen dit nauwlettend. In de basis is de schuldquote voor Waalre nog gezond.

2. De solvabiliteitsratio

De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen) en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

De solvabiliteitsratio van Waalre is op dit moment matig omdat er de afgelopen jaren veel aandacht is geweest voor het versterken van het eigen vermogen en doordat er de afgelopen jaren forse incidentele jaarrekeningresultaten in de vrije reserve zijn gestort. We verwachten dat dit kengetal de komende jaren onvoldoende wordt doordat het investeringsvolume hoog is door de bouw van nieuwe scholen en de wijkaanpak. We blijven de solvabiliteitspositie van de gemeente nauwlettend monitoren en de reservepositie waar mogelijk verstevigen. Bovendien leggen we u in het beleidskeuzemenu bij het Uitvoeringsprogramma de mogelijkheid tot aflossen van vaste geldleningen voor om zodoende de rentelasten in de toekomst beheersbaar te houden.

3. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe de waarde van de bouwgronden zich verhoudt tot de geraamde baten. De paragraaf grondbeleid biedt hierin meer inzicht. Hoe hoger het kengetal, hoe hoger het risico voor de exploitatie indien het terugverdienen onverhoopt niet geheel lukt. Tweemaal per jaar wordt beoordeeld in hoeverre de boekwaarde van de bouwgronden kan worden terugverdiend. De accountant toetst dit jaarlijks. Door het lage kengetal is het risico van het niet terugverdienen van kosten voor de grondexploitatie zeer beperkt in Waalre.

4. Structurele exploitatieruimte

Het financiële kengetal "structurele exploitatieruimte" geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Een percentage van 0% betekent dat de structurele baten exact toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

De structurele exploitatieruimte van Waalre is in 2027 voldoende en toereikend om de structurele lasten te dekken.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Het kengetal belastingcapaciteit geeft weer hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde van alle gemeenten van het jaar daarvoor. Dat betekent dat een stijging of daling van 2026 naar 2027 nog niet beschikbaar is. De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten voor de inwoner. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. Onder de woonlasten worden verstaan de absolute bedragen voor onroerendezaakbelasting (OZB) en de riool- en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit is onvoldoende in 2027 omdat de woonlasten voor de inwoners van Waalre in 2027 verder stijgen. Waalre zal voor dit kengetal nooit een voldoende score kunnen behalen omdat de gemiddelde WOZ-waarde fors hoger ligt dan het landelijk gemiddelde. Daarnaast wordt de vergelijking gemaakt met het landelijk gemiddelde van het voorgaande jaar. Vandaar dat we in paragraaf A een vergelijking laten zien waarbij we uitgaan van gelijke WOZ-waarden.

Conclusie op basis van de kengetallen

De kengetallen laten een financieel kwetsbare gemeente zien, ondanks dat vier van de zes kengetallen een voldoende oordeel laten zien. De basis is kwetsbaar omdat de ambities qua investeringsomvang die Waalre heeft voor de nabije en verre toekomst gaan zorgen voor een flinke daling van de solvabiliteitsratio en een forse stijging van de rentelasten. Bovendien hebben we nog geen rekening gehouden met aflossingen op vaste geldleningen, waardoor de lasten voor de toekomst verder oplopen en structurele ruimte innemen in de exploitatiebegroting. Om duurzaam financieel gezond te worden is het nodig het investeringsvolume te faseren en rekening te houden met aflossingen op geldleningen.

Het kengetal Netto Schuldquote is t.o.v. de begroting 2026 verbeterd. We verwachten voor de komende jaren een verslechtering door het hoge investeringsvolume en het aantrekken van bijbehorende vaste geldleningen.

De solvabiliteitsratio is de laatste jaren gestegen door het storten van incidentele jaarrekeningresultaten in de vrije reserve, maar gaat de komende jaren onderuit door het hoge investeringsvolume.

De belastingcapaciteit is onvoldoende in 2027. De woonlasten voor de inwoners van Waalre zijn gelijk gebleven t.o.v. het landelijk gemiddelde van het jaar daarvoor. Voor de komende jaren zien we een verslechtering van dit kengetal, veroorzaakt door een stijging van de belastingdruk in Waalre (m.n. door een stijging van de afvalstoffenheffing en indexering van de OZB).

De kengetallen moeten altijd in samenhang worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente.

